

Retouradres: Postbus 93122, 2509 AC Den Haag

Minister van Werk en Participatie
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Geachte heer Aartsen,

Het kabinet stelt in de voorjaarsnota voor om geld te schrappen dat gereserveerd was om burgers die mogelijk recht hebben op algemene bijstand proactief te benaderen.¹ Er is geen zicht op wanneer er wel geld beschikbaar zal worden gesteld. Waar de Wet proactieve dienstverlening SZW² een noodzakelijke eerste stap is richting een overheid die ervoor zorgt dat voorzieningen terechtkomen bij mensen voor wie ze bedoeld zijn, zet het kabinet voor de bijstand nu juist een stap terug. Dit gaat ten koste van de bestaanszekerheid van de meest kwetsbare burgers.

Op het gebied van vroegsignalering van schulden wordt in de voorjaarsnota het totale budget voor de aanpak van schulden beperkt en is het voor gemeenten onduidelijk of structurele financiering verzekerd is.³ Vroegsignalering laat zien dat proactieve dienstverlening werkt bij het op tijd oplossen van beginnende financiële problemen. Voor de noodzakelijke verdere ontwikkeling is voor een langere periode duidelijkheid nodig over de ruimte voor gemeenten om hierop in te zetten.

Ik roep u op om de voorgestelde versobering van de Wet proactieve dienstverlening SZW te heroverwegen en om structurele zekerheid te bieden voor de verdere ontwikkeling van vroegsignalering. Een proactieve overheid is een noodzakelijke voorwaarde voor een behoorlijke overheid. Om echt tot een proactieve overheid te komen, zijn doorbraken nodig. Dat vraagt durf om stappen te zetten. Daarom publiceer ik dit jaar tegelijk met ons jaarverslag de *Ombudsvisie proactieve dienstverlening*. Dit kabinet geeft gas en trapt tegelijkertijd op de rem. Terwijl het juist tijd is om te versnellen.

Aangezien u op korte termijn met de Tweede Kamer spreekt over het wetsvoorstel voor de Wet proactieve dienstverlening SZW stuur ik een afschrift van deze brief aan de vaste Kamercommissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Een behoorlijke overheid is proactief, juist in de bijstand

De Nationale ombudsman ziet dagelijks het effect op het leven van burgers die te laat financiële hulp krijgen, omdat zij het juiste loket binnen de overheid niet weten te vinden. Van oplopende schulden waardoor er meer en intensievere schuldhelpverlening nodig is, tot mensen die 'met te weinig genoeg nemen', omdat zij niet weten waar zij recht op hebben of niet

Pagina 1

Datum

11 april 2026

Onderwerp

Voorstellen voorjaarsnota op het gebied van proactieve dienstverlening en vroegsignalering

Ons nummer

20260037

¹ [Voorjaarsnota 2026](#), p. 188.

² [Kamerstukken 36799](#).

³ [Voorjaarsnota 2026](#), p. 188 en 191.

Nationale ombudsman

Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

T 070 356 35 63
post@nationaleombudsman.nl
www.nationaleombudsman.nl

durven zelf de eerste stap te zetten.⁴ Daarom ben ik blij met het wetsvoorstel voor de Wet proactieve dienstverlening SZW en de ambitie van dit kabinet om niet-gebruik te verkleinen en toe te werken naar automatische toekenning van uitkeringen en toeslagen.⁵ Want een behoorlijke overheid wacht niet af tot de burger die in de knel zit zelf de juiste weg door de lokettenjungle heeft gevonden, maar neemt het initiatief als zij weet dat de burger ondersteuning nodig heeft.

Pagina 2

Ons nummer
2474136

Juist bij de algemene bijstand is een proactieve overheid extra van belang. Deze regeling is bedoeld voor mensen die ondersteuning van de overheid het hardste nodig hebben. Ook is er een groep burgers die hard werkt, de eindjes aan elkaar knoopt en daarbij niet zelden ook zorgtaken op zich neemt, maar een inkomen onder het sociaal minimum heeft. In tijden van oplopende kosten van bestaan is het actief tegengaan van niet-gebruik van voorzieningen van mensen die onder het sociaal minimum leven essentieel. Toch is bekend dat er structureel een groot niet-gebruik is van deze voorziening.⁶ Ook is er terechte frustratie bij publieke dienstverleners en gemeenten dat de huidige wetgeving en de bijbehorende verstikkende uitleg van de AVG, hen nu niet in staat stelt burgers die dat nodig hebben actief te ondersteunen. Met een beperkte bijdrage van de rijksoverheid zouden gemeenten in staat worden gesteld wel de stap naar voren te kunnen zetten.

Versterking vroegsignalering kan het verschil maken

In het rapport *Hoe eerder hoe beter*⁷ constateerde ik dat vroegsignalering van schulden door gemeenten een waardevol instrument is om burgers met (dreigende) problematische schulden eerder te kunnen bereiken en te helpen. Doordat gemeenten op proactieve wijze in contact komen met inwoners, kunnen zij hen al in een vroeg stadium naar het juiste loket doorverwijzen en worden financiële problemen voorkomen. Vaak melden burgers zichzelf, onder andere door de werking van stress op het doenvermogen, gemiddeld pas na 8 jaar aan voor schuldhulpverlening.⁸

Tegelijkertijd zag ik dat er nog grote verschillen bestaan tussen gemeenten. Van een enkele brief tot een actieve aanpak die past bij burgers die hun post niet meer open durven te maken. Deze diversiteit komt voort uit verschillen in kennis en kunde binnen gemeenten, maar ook door verschillen aan beschikbare capaciteit en geld voor vroegsignalering. Daarom deed ik de aanbeveling om tot minimumvereisten te komen voor vroegsignalering. Dit is in lijn met de aanbevelingen uit de wetsevaluatie uit 2025, waarin aanbevolen werd om tot harmonisatie en structurele financiering te komen.⁹

In de reactie op mijn rapport kondigde uw ambtsvoorganger aan om samen met betrokken partijen tot een Verbeterplan vroegsignalering te komen.¹⁰ In

⁴ Nationale ombudsman, *Met te weinig genoegen nemen. Een onderzoek naar het niet benutten van inkomensvoorzieningen door ouderen in een financieel kwetsbare positie*, [rapportnummer 2022/111](#).

⁵ [Coalitieakkoord 2026-2030](#), p. 66.

⁶ Nederlandse Arbeidsinspectie, *Kwantitatieve ontwikkelingen potentieel niet-gebruik algemene bijstand 2021*, 2021; Significant APE, *Niet-gebruik inkomensondersteunende regelingen SZW. Een synthesestudie*, 2023.

⁷ Nationale ombudsman, *Hoe eerder, hoe beter. Vroegsignalering van schulden door gemeenten*, [rapportnummer 2024/005](#).

⁸ Hogeschool Utrecht, *Opbouw van problematische Schulden: van de eerste vordering tot de aanvraag van een schuldregeling*, 5 juni 2025.

⁹ Wetsevaluatie Vroegsignalering in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, 2 juni 2025.

¹⁰ [Kabinetsreactie op het onderzoek Hoe eerder, hoe beter](#), p. 4.

2025 sprak het kabinet met VNG, NVVK en Divosa af dat er tot 2029 jaarlijks 20 miljoen euro zou worden vrijgemaakt voor dit verbeterplan. In april zouden de bestuurlijke afspraken tussen partijen worden ondertekend. Door de nieuwe onzekerheid over beschikbare middelen dreigen de afspraken wederom op losse schroeven te staan,¹¹ terwijl het kabinet juist de samenwerking met medeoverheden 'in ere wil herstellen'.¹² Hierbij past het dat de rijksoverheid zich een stabiele partner toont.

Pagina 3

Ons nummer
2474136

Bij niet doorzetten van het verbeterplan worden de kosten ook hier bij de burger en de samenleving neergelegd. Uit onderzoek in opdracht van de rijksoverheid blijkt dat de maatschappelijke kosten van problematische schulden ten minste 8,5 miljard per jaar bedragen.¹³ Verbetering van vroegsignalering kan deze kosten beperken en het verschil maken voor burgers.

Ombudsvisie op proactieve dienstverlening

Zoals ik hierboven heb aangegeven zijn de Wet proactieve dienstverlening SZW en de inzet op vroegsignalering goede eerste stappen richting een proactieve overheid. Voor een werkelijk proactieve overheid is echter meer nodig. Daarom zal ik binnenkort de *Ombudsvisie proactieve dienstverlening* presenteren. Daarin zal ik verder uiteenzetten dat proactieve dienstverlening nodig is om ervoor te zorgen dat burgers krijgen waar ze recht op hebben en aan hun verplichtingen kunnen voldoen. Proactieve dienstverlening is geen 'extra service' aan de burger, maar hoort bij een behoorlijke overheid.

Met vriendelijke groet,
de Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

---

¹¹ [Webartikel VNG 'Kabinet bezuinigt op plannen voor werkende armen'](#), 7 april 2025,

¹² [Coalitieakkoord 2026-2030](#), p. 5.

¹³ [IBO Problematische schulden](#), 2024.